

Considerațiuni privind natura și esența statului

Natalia BANTUȘ,
doctor în drept

SUMMARY

Speaking about the nature and essence of the state, we mention the existence of multiple theories, accompanied by a large number of definitions of it. State definitions are as numerous as contradictory, depending on the doctrine that share some or other authors. Speaking of state, first, we must see in it a political entity, established on a territory defined by borders, people whos the territory belongs, and an institutionalized power exercising sovereignty over the territory and over the rules of conduct.

Încă în Roma antică, romanii au folosit două noțiuni referitoare la stat, și anume, „res publica” (pentru perioada republicii) și „imperiu” pentru perioada imperiului (dominatului). Pentru același tip de organizare politică a unei colectivități umane, grecii foloseau denumirea de „polis” [1, p. 61].

Mai târziu, în sec. al XVI-lea, termenul „stat” a fost utilizat în operele unor iluștri gânditori, cum ar fi Nicollo Machiavelli care în lucrarea sa „Il Principe” (scrisă în 1513 și publicată în 1532) începe Capitolul I cu o frază faimoasă: „Tutti li stati, tutti e’ dominii che hanno avuto et hanno imperio sopra li uomini, sono stati e sono o repubbliche o principati” (Toate statele, toate dominațiile și imperiile care au putere asupra oamenilor, au fost și sunt republici sau principate). Scopul statului constă în asigurarea fiecăruia de a se folosi liber de avere și securitate [2, p. 4; 181].

Gânditorul francez Jean Bodin, autorul celebrei lucrări „Les six livres de la République”, fundamentează conceptul de suveranitate a poporului, pe care o prezintă distinct de suveranitatea monarhului, calificând-o ca absolută și nelimitată. Caracterul absolut și indivizibil al suveranității, în opinia lui Jean Bodin, rezultă din imperativul unității statului [3, p. 58].

În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, statul era conceput ca rezultat al unui pact sau contract social între guvernați și grupul minoritar, investit de aceștia cu prerogative de conducere politică. Unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai teoriei contractului social au fost, în Anglia, Thomas Hobbes și John Locke, iar în Franța, Jean-Jacques Rousseau. Spre deosebire de Hobbes și Locke, care fundamentau puterea absolută a Regelui încredințată acestuia de popor, Rousseau susținea că poporul rămâne în continuare suveran, putând să-l constrângă pe rege să-i respecte voința [4, p. 99].

Pe parcursul evoluției și dezvoltării teoriei statului, precum și a dreptului constituțional, conceptul statului este exprimat din perspective diferite care întrunesc elementele caracteristice, cele mai generale, ale tuturor statelor, indiferent de perioada existenței lor. O teorie despre stat, pe deplin satisfăcătoare nu există, deoarece dezbatere despre natura, formele, funcțiile statului au existat și există în prezent în cercurile specialiștilor din domenii variate (politologie, drept, sociologie, filozofie etc.) care cercetează și analizează probleme legate de dezvoltarea statului, a vieții sociale și politice.

Astfel, Adhémar Esmein a definit statul ca fiind personificarea juridică a unei națiuni, precum și ca subiect și suport al autorității publice [5, p. 1]. Maurice Hauriou definea, la rândul său, statul ca fiind personificarea juridică a unei națiuni înfăptuită ca urmare a centralizării politice, economice și juridice a elementelor națiunii și realizată în vederea creării regimului [6, p. 304].

În opinia unui alt constituționalist francez, Léon Duguit, statul ar fi apărut, și rămâne astfel, ca fenomen natural rezultat prin diferențierea naturală între indivizi și prin impunerea de către un grup social a forței sale asupra celeilalte părți a populației [7, p. 655].

În epoca contemporană, definițiile date statului au păstrat elementele clasice ale conceptului. Astfel, prof. Constantin G. Dissescu scria că statul este o unitate alcătuită din reuniunea mai multor oameni pe un teritoriu determinat în forma guvernanților și guvernaților [8, p. 429]. Statul, în opinia prof. Anibal Teodorescu, este forma superioară de societate omenească investită cu puterea exclusivă de comandă asupra colectivității de indivizi așezați pe un teritoriu determinat, ce îi aparține în propriu [9, p. 22]. Prof. George Alexianu arăta, la rândul său, că statul este o grupare de indivizi,

reuniți printr-o legătură națională pe un teritoriu determinat și guvernați de o putere superioară voințelor individuale [10, p. 72].

Hans Kelsen, de asemenea, preciza că, în general, statul este considerat o grupare de indivizi trăind pe un anumit teritoriu bine determinat și supusă unei puteri organizate juridicește [11, p. 24; 114].

În același context, și prof. Tudor Drăganu definește statul ca o instituție având ca suport o grupare de oameni așezată pe un spațiu delimitat, capabilă de a-și determina singură propria sa competență și organizată în vederea exercitării unor activități care pot fi grupate în funcțiile: legislativă, executivă și jurisdicțională [12, p. 94].

La fel și prof. Ion Deleanu menționează că statul semnifică dimensiunea specială și esențială a societății politice, societate care a rezultat din fixarea unui teritoriu determinat al unei colectivități umane relativ omogene, întruchipând națiunea, și care este guvernată de o putere instituționalizată, având capacitatea și mijloacele de a exprima și de a realiza voința unei părți din colectivitate ca voință generală [13, p. 8].

Dintre savanții moldoveni vom menționa pe prof. Gheorghe Avornic, care definește statul ca entitate politică constituită dintr-un teritoriu delimitat de frontiere, dintr-o populație și dintr-o putere instituționalizată. Titular al suveranității, el, statul, susține Gheorghe Avornic, personifică din punct de vedere juridic națiunea [14, p. 62]. Statul este unitatea formată de un ansamblu de indivizi reuniți printr-o legătură națională, locuind pe un teritoriu determinat, opinează Tudor Catan, care le este propriu lor, și dominat de un Guvern, adi-

că de o putere investită cu dreptul de a formula ordine și de a face ca acestea să fie executate [15, p. 25].

Am putea aduce multiple definiții dar, indiferent de formulările folosite în definirea statului de diverși autori, elementele esențiale ale definițiilor sunt următoarele:

a) forma de organizare politică a unei colectivități umane constituite istoric;

b) localizarea geografică (teritoriul);

c) existența unui grup conducător investit cu atribuții de guvernare și de exercitare a autorității publice în numele poporului;

d) prerogativa grupului conducător de a stabili și a apăra ordinea statală și, în cadrul acesteia, ordinea juridică.

Totuși dacă ne referim la stat, considerăm că dintre elementele menționate mai sus, trebuie să le desprindem pe cele mai importante dintre ele, pe cele care atestă faptul incontestabil că statul, în primul rând, este o asociație umană constituită pe bază teritorială. Această teză însă rămâne discutabilă, în raport cu unele fenomene contemporane, precum dezvoltarea grupurilor internaționale (spirituale, profesionale, sindicale, economice etc.), amplificarea emigrației, intensificarea eforturilor de unificare legislativă prin convenții, dezvoltarea mijloacelor de comunicare [16, p. 137]. Astfel, vorbind de stat, în primul rând, trebuie să vedem în el o entitate politică constituită dintr-un teritoriu delimitat de frontiere, dintr-un popor căruia îi aparține teritoriul respectiv și dintr-o putere instituționalizată care exercită suveranitatea poporului asupra teritoriului și a normelor de conduită.

BIBLIOGRAFIE

1. Henri Brun, Guy Tremblay, *Droit constitutionnel*, Les Editions Yvon Blais Inc, Québec, 1990, pag. 61.
2. Niccolo Machiavel li, *Principele*, editura Minerva, București, 1995, pag. 4, 181.
3. Niccolo Machiavelli, *Il Principe*, <http://www.belpaese2000.narod.ru/Teca/Cinque/Machiav/princ.htm>
4. Jean Bodin, *Les six livres de la République*, citat de Marian Voiculescu, *Istoria doctrinelor politice*, editura Hiperion XXI, București, 1992, pag. 58.
5. Jean Jacques Rousseau, *Contractul social sau principiile dreptului public*, editura Științifică, București, 1957, pag. 99.
6. Adhémar Esmein, *Eléments de droit constitutionnel français et comparé*, 5e édition, Sirey, Paris, 1909, pag. 1.
7. Maurice Hauriou, *Principes de droit public*, Sirey, Paris, 1916, pag. 304.
8. Léon Duguit, *Traité de droit constitutionnel*, volume I, Paris, 1927, pag. 655.
9. Constantin G. Dissescu, *Drept constituțional*, Soccec, București, 1915, pag. 429.
10. Anibal Teodorescu, *Tratat de drept administrativ*, volumul I, Ediția a II-a, Institutul de Arte Grafice, București, 1929, pag. 22.
11. George Alexianu, *Curs de drept constituțional*, volumul I, Casa Școalelor, București 1930, pag. 72.

11. Hans Kelsen, Teoria generală a statului, București, 1928, pag. 24.
12. Tudor Drăganu, Drept constituțional și instituții politice, volumul I, Târgu Mureș, 1993, pag. 94.
13. Ion Deleanu, Drept constituțional și instituții politice. Tratat, volumul II, editura Europa Nova, București, 1996, pag. 8.
14. Gheorghe Avornic, Teoria generală a dreptului, ediția II-a, editura Cartier, Chișinău, 2004, pag. 62.
15. Tudor Catan, Teoria generală a dreptului, Chișinău, 2001, pag. 25.
16. Charles Rousseau, Droit International ; Charles Rousseau, Droit International Public, 11e édition, Dalloz, Paris, 1987, pag. 137.

Prezentat: 12 septembrie 2011.

E-mail: bantusnatalia@yahoo.com